

magyar Demokrata

TI SZENT MÁRTON NÉPE VAGYOK!

A MAGYAR MINISZTERELNÖK ELSŐ ÚTJA
A VATIKÁNBA VEZETETT

ORBÁN PÉLDAKÉP EURÓPA SZÁMÁRA

HEINZ-CHRISTIAN STRACHE: MA MÁR
TUDATOSABBAN ÉLEM AZ ÉLETEM

MENEKÜLTEK CIGÁNYÚTON

NEM MINDENKI JÓN TISZTA SZÍVVEL, AKAD,
AKIT ZAVARKELTŐ SZÁNDÉKKAL KÜLDENEK

MENCZER

TAMÁS

Marad
a lengyel–magyar
együttműködés
a jövőben is

Nem engedünk Brüsszelnek

AZ UKRAJNAI HÁBORÚ GLOBÁLIS KÖVETKEZMÉNYEI

Kenyérhiány és zavargások

Ukrajna a háború közvetlen következményei, Oroszország viszont a nyugati szankciók miatt képtelen kellő mennyiségű gabonát exportálni. E két hatalmas ország gabonaexportjának kiesése megrengette a világpiacot, a búza ára elérte a tonnánkénti 400 dollárt. Az ukrajnai háborúnak drámai következményei lehetnek egyes országokra nézve: a gabonahiány súlyos éhínséghez és zavargásokhoz vezethet. Közben folyamatosan nő a nyomás az EU külső határain.

Kairói kenyérgyűjtő

SZÖVEG HERNÁDI ZSUZSA

Oroszország és Ukrajna együttesen a világ búzaexportjának negyedét, kukoricaexportjának húsz százalékát, napraforgóolaj-exportjának a nyolcvan százalékát adja. Egyes afrikai országok behozatala csaknem teljes egészében Ukrajnából származik, amely az egyik legnagyobb beszállítója a Világélelmészeti Programnak, az ENSZ élelmészeti segélyekkel foglalkozó humanitárius szervezetének.

Logisztikai akadályok

A koronavírus-járvány miatt fellépő logisztikai problémák következtében a bú-

za világpiaci ára már 2020 áprilisa és decembere közt nyolcvan százalékkal nőtt, az ukrajnai háború második napján pedig minden rekordot megdöntött. A végét még most sem látni: jelenleg 400 dollárnál tart, és a kilátásokat tovább rontja, hogy Oroszország leállította az ammónium-nitrát műtrágya exportját, így a gabonafélék termelési költsége világszerte nő, a hozam viszont visszaesik.

A háború logisztikai problémák egész sorához vezetett: már több mint huszonegyezer vasúti teherkocsi vesztel Ukrajnában. A búzával, növényi olajjal, vasércel, fémekkel, vegyszerekkel és szénnel megrakott vagonok nem tudják átlépni az ukrán határt. Mivel az ország déli partvidékén található legfontosabb fekete-tengeri ki-

kötők, Odessza és Herszon megközelíthetetlenek, az ukrán állami vasúttársaság alternatív szárazföldi útvonalon próbálja kiléptetni az árut Ukrajnából.

A háború előtt a gabona 98 százalékát hajókra rakták a fekete-tengeri kikötőkben, csak a töredékét szállították vasúton, mivel a szárazföldi fuvardíjak a tengerinél jóval magasabbak. Most Kijev síneken próbálja pótolni a kieső tengeri kapacitást. Nem sok sikerrel: a vasúti szállításhoz van egy további jelentős akadály, a szovjet időkől örökölt eltérő nyomtáv. Ukrajnában ugyanis széles nyomközű a vasúti hálózat, ami különbözik az európai szabványtól. Ezért a lengyel határon – akárcsak Záhonyban – át kell cserélni a vasúti kocsik kerekeit az európai szab-

ványnak megfelelő méretűre, vagy az árut kell átrakodni európai vasúti kocsikba, ami rendkívül költséges és időigényes. A szigorúbb biztonsági ellenőrzések és a személyzet hiánya miatt a határ átlépése lassú és körülményes.

Mintegy tízezer vasúti teherkocsi jelenleg Izov közelében vesztegel. A határon mindössze napi ötszáz vagon jut át, az ukrán vasúttársaság pedig azon dolgozik, hogy napi 1100 vagonra növelje a lengyel, szlovák, magyar és román határátkelők kapacitását.

Kijev tárgyalásokat folytat Romániával is arról, hogy a gabonát a fekete-tengeri Konstancából hajózzák el, ám ez hatalmas kerülőút. Vasúton elszállítani az árut valamelyik dunai kikötőbe, uszályra rakni, végül újabb átrakást követően elhajózni Konstancából, ahonnan el lehet jutni a világ minden tájára. Az egész folyamat bonyolult és rendkívül költséges. Míg a háború előtt a kereskedők 20-40 dollárt fizettek tonnánként az áru ukrainai kikötőbe történő szállításáért, a gabona szállítási költsége a tenger romániai oldalára, a konstancai kikötőbe tonnánként 133-166 dollár között mozog, tehát a korábbi ár öt-hatszorosaiba kerül.

Hiányzik a gabona

2021-ben Oroszország búzaexportjának hetven százaléka, Ukrajnáéénak a fele a Közel-Keletre és Afrikába irányult. Tavaly rekordtermés volt Ukrajnában, a kedvező időjárási viszonyoknak köszönhetően több mint százmillió tonna gabona gyűlt össze. A gazdák most attól tartanak, hogy termelésük a felére csökken, mivel a földek egyre nagyobb részét teszik használatlanná a lövedékek és a taposóaknak, ami hosszabb távon élelmiszerhiányhoz vezethet.

A háború előtt az ország évente mintegy 65 millió tonna gabonát exportált. A 2021. júliusi szezon kezdetétől 2022. február végéig, azaz a háború kezdetéig 43 millió tonna gabona lépte át a határt, azóta azonban csak körülbelül egymillió. Az ukrán kormányt a hazai élelmiszer-ellátás is aggasztja – bár azt állítja, hogy három évre elegendő készlete van. Márciusban azonban elővigyázatosságból felfüggesztették a rozs, a zab, a köles, a hajdina, a só, a cukor, a hús és a szárvasmarha kivitelét. Továbbra is szabadon kivihető ugyan a búza, a kukorica és a napraforgóolaj, ám a logisztikai akadályok miatt utóbbiból már Németországban is hiány van. Ha sikerülne is a havi 700 ezerről egymillió tonnára

Importált búza egy bagdadi nagykereskedelmi piacon. Irakban jelentős mértékben emelkedett az élelmiszerek ára az ukrainai háború következtében

növelni az exportot vasúton és a Dunán keresztül, akkor is csak a korábbi kapacitás 10-15 százalékát érnék el.

Bajban a harmadik világ

Az olyan országoknak, mint Kína, Egyiptom, Törökország és Indonézia, amelyek szintén az ukrán gabonaimporttól függenek, most alternatív beszerzési forrásokat kell találniuk. Az emelkedő árak gondot jelentenek Tunézia, Szíria, Libanon és Jemen számára is.

A szárazság valamennyi észak-afrikai országban visszaveti a termelést és növeli az importigényt. 2021-ben Algériában például negyven százalékkal csökkent a hozam, így az ország mindössze 3,9 millió tonna gabonát termelt, miközben hétmilliót importált. A polgárháborús Jemenbe, ahol már most a lakosság több mint fele élelmiszerhiánnyal küzd, a búzaimport közel fele érkezik Oroszországból és Ukrajnából. Libanon az importált búza 81 százalékát Ukrajnából szerzi be. A helyzetet súlyosbítja, hogy a bejrúti kikötőben 2020 augusztusában bekövetkezett robbanásban 45 ezer tonna gabonataralék semmisült meg.

A háború kezdete óta alig kötött ki a Fekete-tenger térségéből érkező teherhajó Mombasa vagy Durban kelet-afrikai kikötőiben. A Szaharától délre elsősorban kistermelők élnek, akik saját felhasználásra termelnek, őket a drámaian emelkedő üzemanyag- és műtrágyaárak sújtják.

Maliban például akár harminc százalékkal is drágulhat a kenyér. Ez óriási növekedés a családok számára, amelyek a jö-

vedelmük felét élelmiszerekre költik. Egyes számítások szerint az élelmiszerárak tízszázalékos emelkedése csaknem negyven százalékkal növeli a politikai zavargások valószínűségét Afrikában. A jelenlegi helyzet kísértetiesen emlékeztet a 15 évvel ezelőtti globális élelmiszerválságra, amely Nyugat-Afrikában konfliktusokhoz vezetett. Most ráadásul nemcsak a búza és a kukorica ára emelkedett: drágább lett a köles és a száraztészta is, utóbbi a duplájába kerül. Kenyában és Nigériában a városi területeken sok szegény család fogyaszt instant tésztát, őket a drágulás nagyon érzékenyen érinti. Elefántcsontparton a kormány három hónapra árstopot vezetett be bizonyos termékekre, például pálmolajra, cukorra, tejre és rizsre.

Sok kistermelő Szomáliától Dél-Afrikáig a műtrágyahiány, illetve az egekbe szökő üzemanyag- és műtrágyaárak miatt aggódik. Még Dél-Afrikában is, ahol az elmúlt húsz év legjobb búzatermését aratták tavaly, komoly aggodalommal tekintenek a következő betakarítás elé.

Az 1970-es évek óta az afrikai kontinens részesedése a globális agrárexportból a felére csökkent, és nem éri el a négy százalékot. A magas eladósodottság ellenére Afrikának jelenleg több mint évi 50 milliárd dollár értékben kell élelmiszert behoznia, és ez az összeg a következő öt évben valószínűleg megduplázódik a népesség gyors növekedése és az árak emelkedése miatt. Jó minőségű búzát a forró éghajlat miatt csak kevés afrikai régióban lehet termeszteni. Hiányoznak az öntözőrendszerek, a gabonataralók, a silók. Az Ukrajnából és Oroszországból származó nagy menny-

VILÁG

nyiség tehát rövid távon aligha pótolható – állapította meg a Kieli Világgazdasági Intézet, amelynek modellszámításai szerint az ukrajnai háborúnak drámai következményei lehetnek egyes országokra nézve: a gabonahiány súlyos éhínséghez és zavargásokhoz vezethet.

Részleges utánpótlás

Miközben Ausztrália és India a világra válaszul kibővítette a gabonaexportját, kevesen vannak, akik követhetik a példát. A Nemzetközi Gabonatanács ennek okát az ismétlődő aszályokban látja. *Arnaud Petit*, a Gabonatanács munkatársa felidézte, hogy az Egyesült Államok például a 2021–22-es szezonban 44 millió tonna búzát termelt, szemben a két-három évvel ezelőtti 50 millió tonnával. Kanada, Argentína és Ausztrália a következő szezonban, amely 2023 nyarán ér véget, valószínűleg növelni kívánja a búzatermelését, de még korai lenne megmondani, hogy a gazdálkodók hajlandók-e változtatni a vetési szokásaikon.

A legtöbb termelőnek határozott elképzelése van arról, hogy mit ültet, és valószínűleg ragaszkodik is ehhez. Bár a magasabb búzaárak növelik a gazdák bevételeit, ez azért nem elég ösztönző, mert közben a műtrágya- és üzemanyagárak is emelkedtek, és vannak más termények is, amelyek jó bevételt hoznak.

Az ausztrál gazdálkodók bőséges búzaszezonnak örvendhetnek, ez azonban nem fogja enyhíteni az ukrajnai háború okozta kiesést, mert a gazdák már előre lekötötték az ideai termést. Hasonló a helyzet a szintén jelentős gabonaexportőr Argentínában is.

A világ teljes búzakészlete 278 millió tonna, amelynek a fele Kínában van: az ázsiai ország több mint egy évre elegendő készletet halmozott fel 1,4 milliárd lakosa élelmezésének garantálására. Nem valószínű, hogy exportálná készleteit.

India viszont úgy tűnik, szakított a protekcionista gazdaságpolitikával. Az indiai gazdák nem szokták a búzatermésüket külföldre vinni, azonban az indiai búzaexport 2020-ban és 2021-ben megnégyszereződött. Ennek ellenére tavaly mindössze hatmillió tonna búzát adtak el külföldre. Idén rekordtermést várnak – 111 millió tonnára számítanak, ráadásul a búza világpiaci ára 400 dollárra ugrott tonnánként, miközben az indiai termelők 274 dollárnál nem kapnak többet hazájukban. Kecsegtető kihívás tehát a világpiac, ám a nyugati lapok előrejelzései mégsem biztatók.

Nyugat-Afrikában az éhezők száma a 33 millió főhöz közelít. Az élelmiszerárak drágulása pedig azt jelenti, hogy az ENSZ egységnyi összegből az idén 30 százalékkal kevesebb embert tud élelmezni, ami új lendületet adhat az elvándorlásnak (A kép illusztráció)

Ennek oka, hogy az országban hiányzik a kikötői infrastruktúra, a búzaszállító konténerek, a gabonatarolók, a silók. Ha India ki akar lépni a világpiacra, fejlesztenie kell a kikötői logisztikai infrastruktúráját, és ez nem megy egyik napról a másikra. Bár az afrikai országok számára létkérdés a kenyér ára, mert meg kell akadályozni, hogy a lakosság fellázadjon, olcsó búza most csak elvétve akad. India kihasználhatja ezeket a piaci réseket, rövid távon hozzájárulhat a károk enyhítéséhez, és megvetheti a lábát az új piacokon. Ehhez viszont olcsón kell adnia a búzát, jóval olcsóbban annál, mint amennyiért megérné az exporttal járó többletmunka. Egyiptom például a 2022-es költségvetésében 250 dolláros tonnánkénti importárral számolt. Ez jóval alatta van annak, amit az indiai gazdáknak ott hon fizet az állam: ahogy fent írtuk, 274 dollárt tonnánként.

Drámai kilátások

Már a koronavírus-járvány is jelentősen hozzájárult az élelmiszerek világpiaci árának növekedéséhez, amihez most az ukrajnai háború hatásai is hozzáadódnak – mondta a Demokratának *Marsai Viktor*, a Migrációkutató Intézet kutatási igazgatója.

– A világpiaci árak már a járvány kezdetén is emelkedtek, és az ukrajnai háború kitörése óta további 30–40 százalékos drágulást látunk egyes országokban. Még többen vannak tehát, akik nem tudják megfizetni a magas árakat. Ke-

let-Afrikában ez az arány a térséget sújtó aszályok hatására is nyolcmillió főről a duplájára, 16 millióra nőtt, és júniusig elérheti a húszmilliót. Nyugat-Afrikában még drámaibb a helyzet, itt az éhezők száma a 33 millió főhöz közelít. Az élelmiszerárak drágulása pedig azt jelenti, hogy az ENSZ egységnyi összegből az idén 30 százalékkal kevesebb embert tud élelmezni, ami új lendületet adhat az elvándorlásnak – foglalta össze az afrikai helyzetet a kutatási igazgató, hozzátéve, hogy a Frontex-statisztikák azt mutatják: hatvan százalékkal nőtt az illegális határátlépés az EU külső határain. Marsai Viktor arra is felhívta a figyelmet, hogy megváltozott a migráció összetétele is: egyre nagyobb arányt képviselnek az illegális bevándorlók közt az afrikaiak.

A migrációkutató az EU külső határain egyre fokozódó nyomással és az illegális bevándorlók számának lineáris növekedésével számol jelentős helyi, illetve regionális lakhelyelhagyások, illetve elvándorlások mellett. Felmerül a kérdés, hogy az éhezőknek, a mélyszegénységben élőknek, akiknek már kenyérré sem futja, gyakran nincs pénzüik embercsempészekre. A családok azonban összefognak, és összegyűjtik a pénzt egy-egy családtag számára annak reményében, hogy az eljutván Európába, idővel segíteni tud az otthon maradtakon.

A háború elhúzódásával tehát egyre súlyosabb és szerteágazóbb globális hatásokkal lehet számolni, amelyek ma még beláthatatlanok. ■